

CISC
Civil Initiatives Support Center

«Қорған-М» Қоғамдық Бірлестігінің,
17 облыс пен Астана, Алматы, Шымкент қалаларында
мүгедектігі бар балаларды тәрбиелеп отырған отбасылардың
қажеттіліктерін талдау және бағалау бойынша кабинеттік-далалық
зерттеу қорытындысы бойынша

Аналитикалық есеп

Зерттеу «Мүгедектігі бар балаларды тәрбиелеп отырған отбасыларға
элеуметтік және психологиялық қолдау көрсету»
жобалық бағыт бойынша жүзеге асырылды
Жобаны іске асыру кезінде ҮЕҰ үшін 2023 жылға арналған
Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігі ұсынған
мемлекеттік гранттық қаржыландыру қаражаты пайдаланылады,
15.03.2023 ж. № 37 шарт

Қазақстан Республикасы, 2023 жылы

Мазмұны:

I. Зерттеу үлгісінің сипаттамасы

II. Мүгедектігі бар баланың құқықтарын қорғау саласындағы халықаралық заңнама

III. Қазақстан Республикасының Заңнамасы

IV. Мүгедектігі бар балаларды тәрбиелеп отырған отбасыларға қолдау көрсету және арнайы жағдайлар жасау саласындағы басқа елдердің заңнамасын талдау

V. «Қорған-М» ҚБ депутаттардың жұмыс тобына, Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне мүгедектігі бар адамдарға, сондай-ақ мүгедектігі бар балаларды тәрбиелеп отырған ата-аналарға жағдайды жақсартуға бағытталған өзгерістер енгізу жөніндегі ұсынымдары.

I. зерттеу үлгісінің сипаттамасы

Зерттеудің негізінде деректердің екі блогы қаланды, олардың әрқайсысы үшін жеке іріктеу параметрлері және географиялық орналасуы берілген, осылайша зерттеудің ақпараттық базасы билік органдарымен өзара іс-қимыл жасау және әлеуметтік қызметтер алу кезінде мүгедектігі бар балаларды тәрбиелеп отырған қазақстандық отбасылар кездесетін өмірлік жағдайлардың бас жиынтығын барынша толық бейнелейді.

Деректердің бірінші блогы-7 өңірде мүгедектігі бар балалардың ата-аналарымен/ жақын ортасымен, коммерциялық емес сектор өкілдерімен, осы нысаналы топқа көмек және қолдау саласында жұмыс істейтін мамандармен жұмыс кездесулерінің нәтижелері. «Мүгедектігі бар адамдарды әлеуметтік қорғау» ресми ақпараттық порталында орналастырылған ашық статистикалық деректерге сәйкес мүгедектіктің таралуы бойынша басым өңірлерге басымдық берілді (<https://inva.gov.kz/ru/highcharts>) - 1) Түркістан облысы, 2) Маңғыстау облысы, 3) ШҚО, 4) Қарағанды облысы, 5) Алматы облысы, 6) Алматы қаласы, 7) Шымкент қаласы.

Қала/ауыл бөлінісінде мүгедектігі бар адамдардың саны бойынша көрсеткіштер бөлінісінде статистикалық деректер (1-кесте), санаттары бойынша мүгедектігі бар адамдардың саны (2-кесте), Әйелдер / Ерлер бөлінісінде мүгедектігі бар адамдардың саны (3-кесте), облыстар бөлінісінде мүгедектігі бар адамдардың саны бойынша мәліметтер және (4-Кесте), мүгедектігі бар 16 жастан 18 жасқа дейінгі балалар мүгедектік топтары бөлінісінде (5-Кесте), мүгедектігі бар 16 жасқа дейінгі балалар (6-кесте) 20.11.2023 ж. жағдай бойынша төмендегі кестелерде келтірілген:

№	Өңір	Барлығы	Ауыл	Қала
1	Қазақстан Республикасы	715 157	305 499	409 658
2	ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫ	97 073	74 019	23 054
3	ҚАРАҒАНДЫ ОБЛЫСЫ	66 273	15 183	51 090
4	АЛМАТЫ ОБЛЫСЫ	64 536	47 470	17 066
5	АЛМАТЫ қ.	57 071	0	57 071
6	ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ	50 190	21 494	28 696
7	ЖАМБЫЛ ОБЛЫСЫ	45 564	29 476	16 088
8	ШЫМКЕНТ қ.	40 320	0	40 320
9	АСТАНА қ.	32 558	0	32 558
10	ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫ	32 258	17 779	14 479
11	МАҢҒЫСТАУ ОБЛЫСЫ	31 020	16 857	14 163
12	АҚМОЛА ОБЛЫСЫ	29 040	13 417	15 623
13	АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ	28 828	8 172	20 656
14	ПАВЛОДАР ОБЛЫСЫ	28 422	8 979	19 443
15	ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ	28 319	11 252	17 067
16	С-ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ	25 078	15 221	9 857
17	АТЫРАУ ОБЛЫСЫ	24 673	10 122	14 551
18	Б-ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ	24 434	12 384	12 050
19	АБАЙ ОБЛЫСЫ	4 141	1 581	2 560
20	ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫ	3 860	1 895	1 965
21	ҰЛЫТАУ ОБЛЫСЫ	1 499	198	1 301

Кесте 1. Қала / Ауыл бөлінісінде мүгедектігі бар адамдардың саны

№	Топ	Топқа жататын адамдар
1	Барлығы	692 584
2	Бірінші топ (18 жастан бастап)	72 661
3	Екінші топ (18 жастан бастап)	270 958
4	Үшінші топ (18 жастан бастап)	265 789
5	Мүгедек бала (16 жасқа дейін)	10 839
6	Бірінші топтағы мүгедек бала (16 жастан 18 жасқа дейін)	11 321
7	Екінші топтағы мүгедек бала (16 жастан 18 жасқа дейін)	23 317
8	Үшінші топтағы мүгедек бала (16 жастан 18 жасқа дейін)	37 699

Кесте 2. Мүгедектігі бар адамдардың санаттары бойынша саны

№	Өңір	Барлығы	Әйелдер	Ерлер
1	Қазақстан Республикасы	715 157	316 121	399 036
2	ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫ	97 073	42 814	54 259
3	ҚАРАҒАНДЫ ОБЛЫСЫ	66 273	29 822	36 451
4	АЛМАТЫ ОБЛЫСЫ	64 536	27 858	36 678
5	АЛМАТЫ қ.	57 071	26 016	31 055
6	ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ	50 190	22 164	28 026
7	ЖАМБЫЛ ОБЛЫСЫ	45 564	18 843	26 721
8	ШЫМКЕНТ қ.	40 320	18 885	21 435
9	АСТАНА қ.	32 558	14 973	17 585
10	ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫ	32 258	13 745	18 513
11	МАҢҒЫСТАУ ОБЛЫСЫ	31 020	14 422	16 598
12	АҚМОЛА ОБЛЫСЫ	29 040	12 626	16 414
13	АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ	28 828	12 447	16 381
14	ПАВЛОДАР ОБЛЫСЫ	28 422	12 797	15 625
15	ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ	28 319	11 866	16 453
16	С-ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ	25 078	10 740	14 338
17	АТЫРАУ ОБЛЫСЫ	24 673	11 554	13 119
18	Б-ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ	24 434	10 467	13 967
19	АБАЙ ОБЛЫСЫ	4 141	1 817	2 324
20	ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫ	3 860	1 681	2 179
21	ҰЛЫТАУ ОБЛЫСЫ	1 499	584	915

Кесте 3. Әйелдер бөлінісінде мүгедектігі бар адамдардың саны / Ерлер

Өңір	Үлкендер	18 жасқа дейінгі балалар	көру қабілетінің бұзылуымен	есту қабілеті бұзылған	тірек-қимыл аппараты бұзылған	кресло-арбалармен қозғалатындар
Қазақстан Республикасы	608056	81698	88366	30295	203277	25345
Ақмола облысы	25806	2616	4269	1196	8528	1238
Ақтөбе облысы	23830	3719	3754	1201	8965	1237
Алматы облысы	37233	4884	5619	1921	11515	1036
Атырау облысы	20332	3254	3060	1078	6919	735
ШҚО	25610	2422	3907	1023	6980	779
Жамбыл облысы	37643	5471	4971	2024	11472	2351
БҚО	21234	2401	3680	813	6531	972
Қарағанды облысы	50206	3925	6270	2557	21416	1208
Қызылорда облысы	25557	4283	4599	1160	8036	1644
Қостанай облысы	24646	2616	4225	1105	7204	1192
Маңғыстау облысы	23744	5451	3213	1184	8555	857
Павлодар облысы	24733	2805	4423	1159	8185	1105

СҚО	22084	1945	3382	1030	6969	911
Түркістан облысы	76526	1176 2	10571	3886	27906	2228
қ. Алматы	51009	6876	6156	3014	13702	1994
қ. Астана	27670	6100	4015	1671	10582	2113
Шымкент қ.	36381	5593	4493	1998	12815	1825
Абай облысы	21709	2331	3747	850	5855	844
область Жетісу	21555	2439	2981	1055	7158	829
область Ұлытау	10548	805	1031	370	3984	247

Кесте 4. Облыстар мен аудандар бөлінісінде мүгедектігі бар адамдардың саны бойынша мәліметтер

№	Өңір	1 санат (16 жастан 18 жасқа дейін)	2-санат (16 жастан 18 жасқа дейін)	3-санат (16 жастан 18 жасқа дейін)
1	Қазақстан Республикасы	11 321	23 317	37 699
2	ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫ	1 406	3 636	5 710
3	АЛМАТЫ қ.	1 166	1 896	2 898
4	АЛМАТЫ ОБЛЫСЫ	1 034	1 811	3 106
5	АСТАНА қ.	770	2 014	2 516
6	ШЫМКЕНТ қ.	711	1 821	2 508
7	ЖАМБЫЛ ОБЛЫСЫ	753	1 004	3 105
8	МАҢҒЫСТАУ ОБЛЫСЫ	587	1 174	2 837
9	ҚАРАҒАНДЫ ОБЛЫСЫ	823	1 332	1 815
10	ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫ	548	638	2 716
11	ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ	603	1 312	1 767
12	АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ	448	1 154	1 600
13	АТЫРАУ ОБЛЫСЫ	446	888	1 481
14	ПАВЛОДАР ОБЛЫСЫ	456	1 002	998
15	ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ	444	1 017	936
16	АҚМОЛА ОБЛЫСЫ	335	839	1 173
17	Б-ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ	313	798	939
18	С-ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ	311	633	798
19	ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫ	76	142	365
20	АБАЙ ОБЛЫСЫ	79	172	322
21	ҰЛЫТАУ ОБЛЫСЫ	12	34	109

Кесте 5. Мүгедектік топтары бөлінісінде мүгедектігі бар 16 жастан 18 жасқа дейінгі балалар

№	Өңір	Мүгедек бала
1	Қазақстан Республикасы	10 839
2	ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫ	1 390
3	АЛМАТЫ қ.	1 103
4	АЛМАТЫ ОБЛЫСЫ	942
5	АСТАНА қ.	1 006
6	ШЫМКЕНТ қ.	484
7	ЖАМБЫЛ ОБЛЫСЫ	661

8	МАҢҒЫСТАУ ОБЛЫСЫ	966
9	ҚАРАҒАНДЫ ОБЛЫСЫ	683
10	ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫ	426
11	ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ	532
12	АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ	581
13	АТЫРАУ ОБЛЫСЫ	492
14	ПАВЛОДАР ОБЛЫСЫ	377
15	ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ	226
16	АҚМОЛА ОБЛЫСЫ	304
17	Б-ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ	377
18	С-ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ	247
19	ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫ	19
20	АБАЙ ОБЛЫСЫ	19
21	ҰЛЫТАУ ОБЛЫСЫ	4

Кесте 6. Мүгедектігі бар 16 жасқа дейінгі балалар

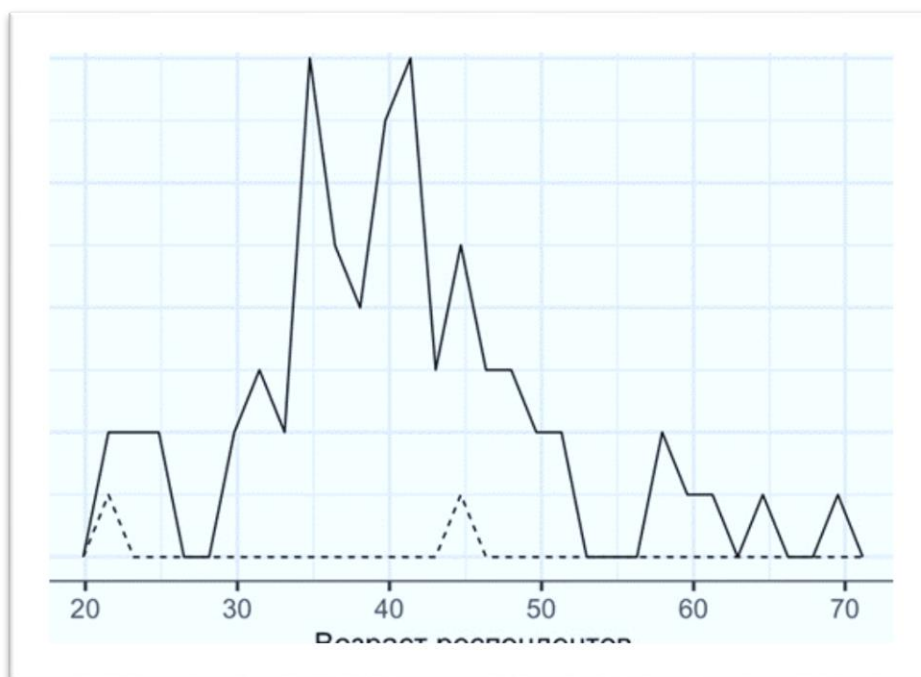
Екінші блок – мүгедектігі бар балалары бар отбасылардың тыныс-тіршілігін реттейтін Ресми құжаттар.

Мүгедектігі бар балалар мен олардың отбасыларының тыныс - тіршілігін реттейтін өңірлік құқықтық өрісті талдау үшін нормативтік актілердің екі түрі- Ұлттық Заңдар/Кодекстер және Қазақстанның халықаралық шарттық міндеттемелері іріктелді. Іріктемеге осы типтегі барлық құжаттар кірді, олардың мәртебесін ескерместен (қолданыстағы құжаттар да, күші Жойылғандар да).

Іріктемеге «мүгедектігі бар балалар» термині кем дегенде бір рет кездесетін құжаттар кірді. Бұл дегеніміз, әр түрлі ережелер балалар мүгедектігі тақырыбын ұсыну тұрғысынан әр түрлі салмаққа ие. Сонымен қатар, бізді жалпы Нормативтік «өріс» қызықтыратындықтан, іріктемеге түскен барлық құжаттар белгілі бір дәрежеде балалар мүгедектігі тақырыбын білдіреді. Айта кетейік, аталған құжаттардың барлығы емес, біріншіден, зерттеу кезінде қолданылып жүрген құжаттар, екіншіден, белгілі бір аймақтағы балалар мүгедектігі мәселелерін барынша айқын көрсететіндер мазмұнды талдауға ұшырады.

Нормативтік-құқықтық актілердің жалпы саны 23 құрайды, оның ішінде **8 - заңдар/кодекстер және 15 – қаулылар/стандарттар.**

Жынысы мен жасы бойынша жұмыс кездесулеріне қатысушылар төмендегідей бөлінді (1-сурет)

Сурет 1. Қатысушылардың жасын жынысы мен жасына қарай бөлу

Көріп отырғаныңыздай, үлгіде барлық жас топтарының өкілдері ұсынылған, ал әйелдер қатысушылар арасында басым орын алады. Бұл жағдай мүгедектігі бар балаларды сүйемелдеу процестеріне қатысқандардың жалпы гендерлік құрамын көрсетеді, ата - аналар (мүгедектігі бар балаларды алып жүруге көбірек уақыт пен көңіл бөлетін аналар), сондай-ақ еріктілер, мамандар мен мемлекеттік және мемлекеттік емес әлеуметтік қызметтердің, орталықтар мен ұйымдардың қызметкерлері. Осы фактіні ескере отырып, жұмыс бастапқыда респонденттердің жынысы бойынша стратификациясыз жасалған.

II. Мүгедектігі бар баланың құқықтарын қорғау саласындағы халықаралық заңнама

Осы зерттеу аясында Қазақстан ратификациялаған және мүгедектігі бар балаларды тәрбиелеп отырған отбасылардың мүдделері мен құқықтарын көрсететін, сондай-ақ осындай отбасылардың өмір сүру сапасын жақсартуға арналған келесі халықаралық құжаттарға талдау жасалды:

1) Бала құқықтары туралы конвенция;

Бала құқықтары туралы конвенция БҰҰ Бас Ассамблеясы 1989 жылы 20 қарашада қабылдады және 1990 жылдың қыркүйегінде күшіне енді.

41 мақаласы бар.

- Әрбір баланың өмір сүруге, есіміне, азаматтығына құқығы бар, кемсітушілікке ұшырамайды, сондай-ақ олардың ата-аналарын білуге және оларға қамқорлық жасауға құқығы бар;
- Баланың өз пікірін еркін білдіруге, ой, ар-ождан және дін бостандығына құқығы бар;
- Мемлекет ақпаратқа қол жеткізу құқығын, зорлық-зомбылық пен қанаудың кез келген түрінен қорғауды қамтамасыз етуі керек;
- Баланың денсаулық сақтау қызметтерін және әлеуметтік қамсыздандыру игіліктерін пайдалануға құқығы бар;
- Баланың білім алуға, демалуға және бос уақытын пайдалануға құқығы бар

23 Бап

1. Қатысушы мемлекеттер ақыл-ойы немесе дене бітімі жағынан кемістігі бар бала өзінің қадір-қасиетін қамтамасыз ететін, өзіне деген сенімділігін арттыратын және толыққанды және лайықты өмір сүруі керек екенін мойындайды. оның қоғам өміріне белсене араласуын жеңілдетеді.

2. Қатысушы мемлекеттер кемтар баланың ерекше қамқорлыққа алу құқығын таниды және оның қамтамасыз етілуін көтермелейді және қамтамасыз етеді ресурстар болған жағдайда, құқығы бар балаға және оған қамқорлық жасауға жауапты адамдарға көрсетілген көмек баланың жағдайына және оның ата-анасының немесе басқа да қамқоршылардың жағдайына сәйкес келетін өтініш балаға.

3. Кемтар баланың ерекше қажеттіліктерін ескере отырып, осы баптың 2-тармағына сәйкес көмек келесі жағдайларда көрсетіледі мүмкіндіктер, ата-аналардың немесе балаға қамқорлық жасайтын басқа адамдардың қаржылық ресурстарын ескере отырып, ақысыз және бар мақсаты бойынша кемтар баланың білім беру, кәсіптік білім беру саласындағы қызметтерге тиімді қолжетімділігін қамтамасыз ету. дайындық, медициналық қызмет көрсету, денсаулықты қалпына келтіру, еңбекке дайындық және демалыс базаларына

қол жетімділік, егер мүмкін болса, баланы әлеуметтік өмірге барынша толық тартуға және оның жеке басының дамуына, оның ішінде баланың мәдени және рухани дамуына қол жеткізуге мүмкіндік береді. .

4. Қатысушы мемлекеттер халықаралық ынтымақтастық рухында осы саладағы тиісті ақпаратпен алмасуға ықпал етеді профилактикалық денсаулық сақтау және кемтар балаларды медициналық, психологиялық және функционалдық емдеу, қатысушы мемлекеттерге өз мүмкіндіктерін жақсартуға мүмкіндік беру үшін оңалту, жалпы білім беру және кәсіптік оқыту әдістері туралы ақпаратты таратуды, сондай-ақ осы ақпаратқа қол жеткізуді қоса алғанда

және білімді кеңейту және кеңейту осы саладағы өз тәжірибем. Осыған байланысты дамушы елдердің қажеттіліктеріне ерекше назар аудару қажет.

2) Мүгедектердің құқықтары туралы конвенция

Бас Ассамблеяның 2006 жылғы 13 желтоқсандағы 61/106 қарармен қабылданды

7 Бап Мүгедек балалар

1. Қатысушы мемлекеттер оның толық жүзеге асырылуын қамтамасыз ету үшін барлық қажетті шараларды қабылдайды адамның барлық құқықтары мен негізгі бостандықтарының мүгедек балалары басқа балалармен тең дәрежеде.

2. Мүгедек балаларға қатысты барлық іс-шараларда жоғары мүдделерге басымдық беріледі баланың.

3. Қатысушы мемлекеттер мүгедек балалардың өздеріне қатысты барлық мәселелер бойынша өз көзқарастарын еркін білдіру құқығына ие болуын қамтамасыз етеді, олар өздерінің жасына және жетілуіне сәйкес тиісті салмақты басқа балалармен теңестіреді және мүгедектікке сәйкес көмек алады. және жасына қарай, осы құқықты жүзеге асыруда.

Мақала 23 Үй мен отбасын құрметтеу

3. Қатысушы мемлекеттер мүгедек балалардың отбасылық өмірге қатысты тең құқықтарға ие болуын қамтамасыз етеді. Осы құқықтарды жүзеге асыру және мүгедек балаларды жасыруға, оларды тастап кетуге, қамқорлығынан жалтаруға және оларды бөлуге жол бермеу үшін қатысушы мемлекеттер мүгедек балалар мен олардың отбасыларын басынан бастап жан-жақты ақпаратпен, қызметтермен және қолдаумен қамтамасыз етуге міндеттенеді.

4. Қатысушы мемлекеттер, соттың қадағалауындағы құзыретті органдар қолданыстағы заңдар мен рәсімдерге сәйкес, мұндай бөлу баланың жоғары мүдделері үшін қажет деп анықтаған жағдайларды қоспағанда, баланың ата-анасынан олардың еркінен тыс ажырамауын қамтамасыз етеді. Ешбір жағдайда баланың өзінің, не ата-анасының біреуінің немесе екеуінің де мүгедектігіне байланысты баланы ата-анасынан айыруға болмайды.

5. Қатысушы мемлекеттер жақын туыстары мүгедек балаға күтім көрсете алмаған жағдайда анағұрлым алыс туыстарын тарту есебінен, ал мұндай мүмкіндік болмаған жағдайда - баланың жергілікті қоғамдастықта тұруы үшін отбасылық жағдайлар жасау есебінен баламалы күтімді ұйымдастыруға бар күш-жігерін салуға міндеттенеді. .

III. Қазақстан Республикасының Заңнамасы:

Сондай-ақ, мүгедек балаларды тәрбиелеп отырған отбасыларды қолдау және осындай отбасылардың өмір сүру сапасын жақсарту тұрғысынан Қазақстан Республикасының заңнамасына талдау жасалды, атап айтқанда:

1. Қазақстан Республикасының Конституциясы;
2. Еңбек Кодексі;
3. Салық Кодексі;
4. Әлеуметтік Кодекс.

Мүгедектігі бар балалар мен олардың ата-аналарының құқықтары мен жеңілдіктері бірнеше санатқа бөлінетіні анықталды:

- еңбек жеңілдіктері;
- тұрғын үй жеңілдіктері;
- көлік жеңілдіктері;
- мүгедектігі бар балаларды тәрбиелеу мен оқытуға байланысты жеңілдіктер мен құқықтар;
- мүгедектігі бар балаларға медициналық және санаторий-курорттық қызмет көрсетуге жеңілдіктер,
- салық жеңілдіктері.

ЕҢБЕК ЖЕҢІЛДІКТЕРІ

мүгедектігі бар балалардың ата-аналары/заңды өкілдері үшін көзделген:

- Жұмыс берушінің 54-бапқа сәйкес мүгедек баланы тәрбиелеп отырған жалғызбасты ата-анамен еңбек шартын бұзуға құқығы жоқ;

- Штатты қысқарту кезінде;

- жұмыс көлемі қысқарған кезде жұмыс беруші 54-бапқа сәйкес мүгедек баланы тәрбиелеп отырған жалғызбасты ата-анамен еңбек шартын бұзуға құқығы жоқ;

127-бапқа сәйкес жазбаша келісімсіз іссапардан бас тарту құқылы

САЛЫҚТЫҚ ЖЕҢІЛДІКТЕР

мүгедектігі бар балалардың ата-аналары/заңды өкілдері үшін көзделген:

- ЖТС-тан босату;

- Гараждар орналасқан жер учаскелері бойынша жер салығын төлеушілер болып табылмайды;

- Тұрғын үй қоры, оның ішінде оның жанындағы құрылыстар алып жатқан жер учаскелерін ЖТС-дан босату;

- Үй маңындағы жер учаскелеріне;

- Жеке үй (қосалқы) шаруашылығын, бау-бақша шаруашылығын және саяжай құрылысын жүргізу үшін берілген жер учаскелеріне, оның ішінде түзетулер мен гараждарға арналған жерлер;

- Барлық топтағы мүгедектер, сондай-ақ бала кезінен мүгедектің ата-анасының бірі Салық кодексінің 457-бабының 2-тармақшасына сәйкес жылжымайтын

мүлікке құқықтарды және онымен жасалатын мәмілелерді мемлекеттік тіркеу кезінде алым төлеуден босатылады;

- Салық кодексінің 541-бабының 12-тармақшасына сәйкес мүгедек талапкерлер, сондай-ақ бала кезінен мүгедектің ата-анасының бірі барлық істер мен құжаттар бойынша соттарда мемлекеттік баж төлеуден босатылады;

- Салық кодексінің 542-бабының 4-тармақшасына сәйкес барлық топтағы мүгедектер, сондай-ақ бала кезінен мүгедектің ата-анасының бірі барлық нотариаттық іс-әрекеттер бойынша мемлекеттік баж төлеуден босатылады.

- Мүгедектер, сондай-ақ бала кезінен мүгедектің ата-анасының бірі Салық кодексінің 546-бабының 1 және 6-тармақшаларына сәйкес тұрғылықты жерін тіркегені үшін, ҚР азаматтарының паспорттары мен жеке куәліктерін, сондай-ақ шетел азаматының тұруға ықтиярхаттарын және азаматтығы жоқ адамның куәліктерін берген кезде мемлекеттік баж төлеуден босатылады.

- Мүгедектер, сондай-ақ бала кезінен мүгедектің ата-анасының бірі 546-баптың 7-тармақшасына сәйкес автомобильге, автомобильге тіркемеге, мотоциклге мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгісін беру кезінде мемлекеттік баж төлеуден босатылады

ҚР ӘЛЕУМЕТТІК КОДЕКСІ 01.07.2023 ЖЫЛДАН БАСТАП КҮШНЕ ЕНЕДІ.

Бастапосы Кодекстің қолданысқа енгізілген күні туралы, келесі құжаттардың күші жойылды деп танылды:

1) Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 16 маусымдағы Заңы жылдың "Туралы мемлекеттік органдардың мүгедектігі бойынша әлеуметтік жәрдемақылар туралы және Қазақстан Республикасында асыраушысынан айырылу жағдайы бойынша";

2) Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 5 сәуірдегі "Қазақстан Республикасындағы арнаулы мемлекеттік жәрдемақы туралы" Заңы Қазақстан";

3) "Мемлекеттік атаулы әлеуметтік көмек туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 17 шілдедегі Заңы;

4) "Қазақстан Республикасында мүгедектігі бар адамдарды әлеуметтік қорғау туралы" Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 13 сәуірдегі Заңы Қазақстан Республикасында";

5) "Балалы отбасыларға берілетін мемлекеттік жәрдемақылар туралы" Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 28 маусымдағы Заңы;

6) "Арнаулы әлеуметтік қызметтер туралы" Қазақстан Республикасының 2008 жылғы 29 желтоқсандағы Заңы;

7) Қазақстан Республикасының 2013 жылғы 21 маусымдағы "Зейнетақы жүйесі туралы" Заңы. Қазақстан Республикасында қамтамасыз ету";

8) "Кейбір заңнамалық актілерге өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 2 тамыздағы Заңы.

Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру мәселелері жөніндегі заңнамалық актілері";

9) "Халықты жұмыспен қамту туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 6 сәуірдегі Заңы;

10) "Міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы" Қазақстан Республикасының 2019 жылғы 26 желтоқсандағы Заңы.

Әлеуметтік кодексті зерделей келе, мүгедектігі бар адамдардың мүдделерін қозғайтын мынадай бөлімдер анықталды:

12 тарау арнаулы әлеуметтік қызметтер

13-тарау мүгедектігі бар адамдарды мемлекеттік қолдау

7 Параграф мүгедектігі бар баланы тәрбиелеушіге берілетін жәрдемақы

160-БАП. МЕДИЦИНАЛЫҚ ОҢАЛТУ (АБИЛИТАЦИЯ)

1. Медициналық оңалтуды (абилитацияны) медицина қызметкерлері клиникалық хаттамаларға, стандарттарға және талаптарға сәйкес жүзеге асырады. медициналық көмек көрсету ережелерімен. Медициналық абилитация туа біткен ауытқулары бар балаларға жүргізіледі.дейінгі ұтымды шектеулермен олардың үш жасқа толуы.

2. Медициналық ұйым мүгедектігі бар адамдарды оңалтудың (оңалтудың) жеке бағдарламасының медициналық бөлігін медициналық қызметтердің көлемін, түрлерін және түрлерін көрсете отырып әзірлейді. оңалтуды (абилитацияны) жүргізу мерзімдерін белгілейді, оның орындалуын жүзеге асырады.

3. Мүгедек адамдарды және мүгедек балаларды санаторий-курорттық емдеумен қамтамасыз ету уәкілетті орган айқындаған тәртіппен әлеуметтік қызметтер порталы арқылы жүзеге асырылады. осы Кодекстің 169-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, мемлекеттік орган.

169-БАП. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК САТЫП АЛУ ТУРАЛЫ ЗАҢНАМАСЫНА СӘЙКЕС МҮГЕДЕКТІГІ БАР АДАМДАРДЫ ТАУАРЛАРМЕН ЖӘНЕ КӨРСЕТІЛЕТІН ҚЫЗМЕТТЕРМЕН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ

Мүгедектігі бар адамдар Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасына сәйкес мынадай жағдайларда тауарлармен және көрсетілетін қызметтермен қамтамасыз етіледі:

1) комиссияның қорытындысы негізінде әлеуметтік қызметтер порталында тауарлар мен қызметтерді жеткізушілердің болмауы;

2) протездік-ортопедиялық көмекпен қамтамасыз ету, есту аппараттарымен қамтамасыз етілген есту протездік көмегі, кохлеарлық имплантқа сөйлеу процессорын ауыстыру және баптау қызметі, арнайы қозғалыс құралдары, мүгедектігі бар адамдардың жеке тапсырыстары бойынша дайындалатын.

171-БАП. МҮГЕДЕКТИГІ БАР АДАМДАРҒА МЕМЛЕКЕТТІК ЖӘРДЕМАҚЫЛАРДЫ, АСЫРАУШЫСЫНАН АЙЫРЫЛУ ЖАҒДАЙЫ БОЙЫНША ӘЛЕУМЕТТІК ТӨЛЕМДЕРДІ ТАҒАЙЫНДАУ ЖӘНЕ ТӨЛЕУ ТӘРТІБІ ЕҢБЕККЕ ҚАБІЛЕТТІЛІКТІҢ

1. Мүгедектігі бойынша мемлекеттік әлеуметтік жәрдемақыны, мүгедектігі бар баланы тәрбиелеушіге берілетін жәрдемақыны, күтімді жүзеге асыратын адамға берілетін жәрдемақыны (бұдан әрі – мүгедектігі бар адамдарға берілетін мемлекеттік жәрдемақылар) тағайындау үшін мүгедектігі бар адамдарға мемлекеттік жәрдемақылар алуға құқығы бар адамның немесе оның заңды өкілінің өтініші негіз болып табылады. .

5. Мүгедектігі бар адамдарға берілетін мемлекеттік жәрдемақылар медициналық-әлеуметтік сараптама бөлімшесі белгілеген мүгедектіктің бүкіл кезеңіне тағайындалады.

183 бап. Мүгедектігі бар баланы тәрбиелеушіге берілетін жәрдемақыға құқық

1. Мүгедектігі бар баланы тәрбиелеушіге берілетін жәрдемақы Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын Қазақстан Республикасының азаматтарына, қандастарға, сондай-ақ шетелдіктерге беріледі. жәрдемақыларды алу Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта көзделген жағдайларда жүзеге асырылады.

2. Мүгедек баланы тәрбиелеушіге берілетін жәрдемақы мүгедек баланы тәрбиелеп отырған анасына немесе әкесіне, бала асырап алушыға, қорғаншыға (қамқоршыға) тағайындалады.

3. Отбасында екі және одан да көп мүгедек бала тұрған жағдайда, мүгедек баланы тәрбиелеушіге берілетін жәрдемақы әрбір мүгедек балаға тағайындалады және төленеді.

208-БАП. ЖАСЫНА БАЙЛАНЫСТЫ ЗЕЙНЕТАҚЫ ТӨЛЕМДЕРІН ТАҒАЙЫНДАУ ҮШІН ЕҢБЕК ӨТІЛІН ЕСЕПТЕУ

1. Жасына байланысты зейнетақы төлемдерін тағайындау үшін еңбек өтілін есептеу кезінде мыналар ескеріледі:

6) бірінші топтағы мүгедектігі бар адамға күтім жасау уақыты, екінші топтағы мүгедектігі бар жалғызбасты адамға және сырттан көмекке мұқтаж жасына байланысты зейнеткерге, сондай-ақ сексен жасқа толған қарттарға;

7) 18 жасқа дейінгі мүгедек балаға күтім жасау уақыты;

Қолданыстағы заңнаманы талдау барысында мүмкіндігі шектеулі жандарға арнаулы әлеуметтік қызмет көрсетуді реттейтін құжаттар анықталды. Мұндай құжаттарға біз мемлекеттік стандарттарды жатқыздық.

Халықты әлеуметтік қорғау саласында арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсетудің стандарттарын бекіту туралы

Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары - Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 2023 жылғы 29 маусымдағы № 263 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2023 жылғы 29 маусымда № 32941 болып тіркелді 01.07.2023 ж. бастап күшіне енді.

1. Стационар жағдайында халықты әлеуметтік қорғау саласында арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсету стандарты (бұдан әрі – Стандарт) Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 23 қарашадағы №1207 бұйрығымен бекітілген "Халықты әлеуметтік қорғау саласындағы арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсету туралы" Қазақстан Республикасы заңының бесінші абзацына сәйкес әзірленді.

5) Қазақстан Республикасы Әлеуметтік кодексінің 12-бабы (бұдан әрі - Әлеуметтік кодекс)

2. Стандарт мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдардың стационарлық үлгідегі ұйымдарында арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсетудің сапасына, көлеміне және шарттарына қойылатын талаптарды белгілейді. мемлекеттік емес меншік нысандарындағы (бұдан әрі – стационарлық үлгідегі ұйымдар) тәулік бойы тұрақты немесе уақытша тұруға арналған стационарлық үлгідегі ұйымнан қабылдау, ұстау, шығару (шығару), уақытша шығару және ауыстыру шарттарын айқындайды:

1) психоневрологтары бар мүгедектігі бар балаларды үш патологиядан бастап үш патологияға дейін он сегіз жас (бұдан әрі – балалар);

2) тірек-қимыл аппараты бұзылған мүгедек балаларды үштен бастап он сегіз жас (бұдан әрі – ТҚА бұзылған балалар);

3) сегіз жастан асқан мүгедектігі бар адамдар психоневрологиялық диспансерлермен ти жыл аурулармен ауырғандар (бұдан әрі – он сегіз жастан асқан тұлғалар);

4) бірінші және екінші топтағы мүгедектігі бар адамдар (бұдан әрі – мүгедектігі бар адамдар);

5) өз бетінше жұмыс істеуге қабілетсіз адамдарды болуына байланысты қалайылауға жасы бойынша (бұдан әрі – қарттар).

Жоғарыда аталған санаттар бірлесіп қызмет алушылар деп аталады.

Стационарлық үлгідегі ұйымдарда арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсету шарттары

3. Ұйымдарда бюджет қаражаты есебінен арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсету стационарлық үлгідегі аудандардың, облыстық және республикалық маңызы бар қалалардың (астананың) жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөлімдерінің (бұдан әрі – жұмыспен қамту бөлімдері) жолдамасы бойынша жүзеге асырылады. көрсетілетін қызметтерді алушының тұрғылықты жері бойынша.

5. Арнаулы әлеуметтік қызметтерге мұқтаж деп танылған адамдар (отбасылар) жұмыспен қамту бөліміне арнаулы әлеуметтік қызметтердің кепілдендірілген көлемін ұсыну үшін жүгінеді тұрғылықты жері бойынша өтініш беру арқылы:

- 1) қызмет алушының өтініші, ал кәмелетке толмағандар мен әрекетке қабілетсіз адамдар үшін – жазбаша заңды өкілдің (ата-анасының бірі, мұрсыновтың) арыздарышитель (асырап алушы), қамқоршы немесе қамқоршы, баланы қабылдайтын ата-ана, патронат тәрбиеші және олардың орнындағы басқа да адамдара, "неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Қазақстан Республикасының Кодексіне (бұдан әрі – Кодекс) сәйкес балаға, он сегіз жастан асқан адамға қамқорлық жасауды, оларға білім беруді, тәрбиелеуді, олардың құқықтары мен мүдделерін қорғауды жүзеге асыратын (бұдан әрі - заңды тұлға). өкілі), біргеқосымшаға жария түрде осы Стандартқа немесе медициналық ұйымның өтінішхатына сәйкес;

- 1) жеке басын куәландыратын құжат не цифрлық сервистен электрондық құжат сәйкестендіру үшін жеке сәйкестендіру нөмірі (бұдан әрі – ЖСН) бар көрсетілетін қызметтерді алушының құжаттары;

- 1) осы Стандартқа 2-қосымшаға сәйкес нысан бойынша медициналық картадан үзінді көшірмемен бірге амбулаториялық карта немесе ауру тарихы.

Жұмыспен қамту бөлімі өтінішті қабылдау кезінде мемлекеттік органдардың және (немесе) ұйымдардың ақпараттық жүйелеріне "электрондық үкімет" шлюзі (бұдан әрі – ақпараттық жүйелер) арқылы келесі мәліметтерді алу үшін ЖСН бойынша сұраныстар қалыптастырады:

- 1) жеке басты куәландыратын құжат туралы;
- 2) мүгедектікті белгілеу туралы;
- 3) абилитация және оңалтудың жеке бағдарламасында әзірленген іс-шаралар туралы мүгедектігі бар адамдар (бұдан әрі – ОЖБ);
- 4) он сегіз жастан асқан тұлғалар үшін – тұлға әрекетке қабілетсіз деп танылған кездегі сот шешімі туралы (болған жағдайда наличие);

Құжаттардың көшірмелері түпнұсқаларымен бірге ұсынылады, олар салыстырылғаннан кейін медициналық картадан басқа өтініш берушіге қайтарылады.

- 6) Пакет сәйкес келген жағдайда құжаттарды, осы Стандарттың 5-тармағында көрсетілген жағдайларда жұмыспен қамту бөлімінің маманы "Е–Собес" автоматтандырылған ақпараттық жүйесіне (бұдан әрі - "Е-Собес" ААЖ) өтініш берген адамның (отбасының) өтінішінен мұқтаж деп танылған мәліметтерді енгізеді. арнаулы әлеуметтік қызметтерде.

- 7) Жылы жергілікті атқарушы орган арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсету туралы шешім қабылдаған күннен бастап екі жұмыс күні ішінде қызмет алушының тұрғылықты жері бойынша жұмыспен қамту бөлімі қызмет алушыға арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсетуге құжаттар ресімдеу туралы хабарлама жібереді. әлеуметтік қызметтер және әлеуметтік қызметтер порталында стационарлық үлгідегі ұйымды авторизациялау және тандау қажеттілігі туралы (<http://aleumet.egov.kz>) (бұдан әрі– портал).

Мобильді азаматтар базасында қызметтерді алушының абоненттік нөмірі туралы мәліметтер болған жағдайда, алушыға қызметшілер қосымша жіберіледі порталда "Е-Собес" ААЖ-дан тіркелгенге дейін стационарлық үлгідегі ұйымды авторизациялау және таңдау қажеттілігі туралы хабарлама ғаламторда-"электрондық үкімет" порталында SMS-хабарлама жіберу арқылы ұялы байланыстың абоненттік құрылғысының телефон нөмірі.

Хабарламаны алғаннан кейін көрсетілетін қызметтерді алушы он жұмыс күні ішінде порталда ЭЦҚ арқылы және электрондық пошта арқылы авторизацияланады. ұйымды айыптайды стационарлық үлгідегі.

Қызмет алушының интернет-ресурсқа қолжетімділігі болмаған жағдайда, қызмет алушы жұмыспен қамту бөлімінің өзіне-өзі қызмет көрсету секторына жүгінеді.

Бос орын болған жағдайда қызмет алушы он бес жұмыс күні ішінде стационарлық үлгідегі ұйымға келеді. Көрсетілетін қызметтерді алушының стационарлық үлгідегі ұйымға белгіленген мерзімде келуге физикалық қабілетсіздігі (ауруы, ауруханаға жатқызылуы) жағдайында көрсетілетін қызметтерді алушы стационарлық үлгідегі ұйымды хабардар етеді және қызмет көрсету мерзімін бір рет кейінге қалдыру мүмкіндігі беріледі. ствия келгенге дейін қосымша күнтізбелік отыз күнді құрайды.

Қызмет алушының келуге физикалық қабілетсіздігі туралы хабарлама белгіленген үлгідегі стационарлық үлгідегі ұйымғанауқастануына байланысты белгіленген мерзім, емдеуге жатқызу стационарлық үлгідегі ұйымға қызмет алушының, заңды өкілінің (кәмелетке толмағандар мен әрекетке қабілетсіз адамдар үшін) ЭЦҚ қойылған электрондық құжат нысанында портал арқылы жіберіледі.

Көрсетілетін қызметтерді алушы стационарлық үлгідегі ұйымға белгіленген мерзімдерде келмеген жағдайда кезек келесі көрсетілетін қызметтерді алушыға ауысады.

Таңдалған стационарлық үлгідегі ұйымда бос орындар болмаған жағдайда қызметтерді алушы ЭЦҚ арқылы порталда авторизациялау арқылы өз бетінше кезекке тұрады.

21. Қарттар мен мүгедектер мынадай жағдайларда оқудан шығарылуға жатады:

1) ҰБЖ ережелерін жүйелі түрде (үш реттен артық) бұзған жағдайда ұйымның күнделікті жұмыс тәртібі стационарлық типтегі, оның ішінде психоактивті заттарды алып жүру және пайдалану, тауарлық-материалдық құндылықтарға және басқа мүлікке зиян келтіру, заңсыз әрекеттерді жасау.

2) соттың шешімі бойынша мүгедектер мен қарттардың әрекет қабілеттілігі шектеулі деп танылған жағдайда спирттік ішімдіктерді немесе есірткі заттарын теріс пайдалану салдарынан.

Әрекет қабілеттілігі шектелуінің күші жойылған жағдайда сот шешімі бойынша тұлға жалпы негізде қайта қабылданады. негіздерде;

3) қамқорлыққа алынушы стационарлық үлгідегі ұйымның аумағынан өз бетімен кеткен жағдайда және екі тәуліктен артық болмаған жағдайда.

Стационарлық үлгідегі ұйымның аумағынан шыққан адам жалпы негізде қалпына келтіріледі осы Стандарттың 2-тарауына сәйкес негіздер бойынша және дәлелді себептермен бұл туралы хабарлауға мүмкіндігі болмаған жағдайда, дереу қалпына келтіруге жатады.

Қызметтер:

- 1.Әлеуметтік – тұрмыстық;
- 2.Әлеуметтік– медициналық;
- 3.Әлеуметтік–психологиялық;
- 4.Әлеуметтік–еңбектік;
- 5.Әлеуметтік-құқықтық

IV. Мүгедектігі бар балаларды тәрбиелеп отырған отбасыларға қолдау көрсету және арнайы жағдайлар жасау саласындағы басқа елдердің заңнамасын талдау.

Көрші елдердің мүгедектігі бар балаларды тәрбиелеп отырған отбасыларды қолдау саласындағы заңнамасының оң жақтары:

1. РЕСЕЙ ФЕДЕРАЦИЯСЫ

Зерттеу нәтижелері "Ресей Федерациясындағы мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы" Федералды заңды, Салық кодексін, Ресей Федерациясының Тұрғын үй кодексін, Еңбек Кодексін талдауға негізделген:

- Мүгедектігі бойынша әлеуметтік зейнетақыға үстемеақы (28.1-бап)
- Балабақшаға тегін бару (18-бап)
- 1 және 2 топтағы мүгедектерге 24 жасқа дейінгі төлемдер (28.1-бап)
- Оңалту алу (11-бап)
- Көлік салығы бойынша жеңілдіктер (РФ ҰК 358-бап.)
- Егер шығыстар нормативтерден жоғары болса, ТКШ төлеуге субсидиялар (РФ ТК III бөлім)
- Еңбек жеңілдіктері (Ресей Федерациясының Еңбек кодексінің 262-бабы)

2. ӨЗБЕКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ

Қорытындылар "Өзбекстан Республикасындағы мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы" заңға, Еңбек кодексіне, "қалалық жолаушылар көлігін тегін пайдалануды реттеу туралы" заңға негізделген:

- Ақшалай төлемдер мен жәрдемақылар (32-бап)
- Техникалық және өзге де құралдармен қамтамасыз ету (33-бап)
- Балабақшаға тегін бару (20-бап) және ТКШ қызметтерін төлеуге субсидиялар (36-бап)
- Толық емес жұмыс аптасы немесе толық емес жұмыс күні (ТК Ру 220-бабы)
- Тегін жол жүру ("қалалық жолаушылар көлігін тегін пайдалануды ретке келтіру туралы" Заң, 1-бап)

3. БЕЛАРУСЬ РЕСПУБЛИКАСЫ

Қорытындылар "Беларусь Республикасындағы мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы" РБ заңына негізделген:

- Ақшалай төлемдер мен жәрдемақылар (31-бап)
- Құқықтары бар: өз пікіріне және оны еркін білдіруге, білім алуға, ерекше қамқорлыққа, қоғам өміріне қатысуға, қатыгез қарым-қатынастан қорғауға (6-тарау)

V. «Қорған-М» ҚБ депутаттардың жұмыс тобына, Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне мүгедектігі бар адамдарға, сондай-ақ мүгедектігі бар балаларды тәрбиелеп отырған ата-аналарға жағдайды жақсартуға бағытталған өзгерістер енгізу жөніндегі ұсынымдары.

1. Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің 89-бабына қосымша ақы төленетін жыл сайынғы еңбек демалыстары 1-тармаққа қосымша ақы төленетін жыл сайынғы еңбек демалыстары беріледі, атап айтқанда 3-тармаққа қосу:

3) ұзақтығы кемінде алты күнтізбелік күн мүгедектігі бар баланың ата-аналарына беріледі.

Қосымша ақылы жыл сайынғы еңбек демалыстары қабылдаушы Тараптың еңбек жағдайлары бойынша өндірістік объектілерді аттестаттау нәтижелері негізінде жіберуші Тараптың қызметкерлеріне беріледі.

2. Қазақстан Республикасының әлеуметтік кодексіне өзгерістер енгізуді қарауды сұраймыз 8-Параграф. Қамқоршыға берілетін жәрдемақы 187-бап. Күтімді жүзеге асыратын адамға жәрдемақы алу құқығы бірінші және екінші топтағы мүгедектігі бар адамға күтімді тікелей жүзеге асыратын адамға толықтырылсын.

«Қорған-М» ҚБ депутаттардың жұмыс тобына, мүгедектігі бар адамдарға, сондай-ақ мүгедектігі бар балаларды тәрбиелеп отырған ата-аналарға жағдайды жақсартуға бағытталған Қазақстан Республикасының Қызмет көрсету қағидаларына өзгерістер енгізу жөніндегі ұсынымдары.

1. Мүгедектігі бар адамдарға және мүгедектігі бар балаларға санаторий-курорттық емдеуді ұсыну қағидаларынан мүгедектігі бар адамдарды санаторий-курорттық емдеумен қамтамасыз етуге 1-қосымшаның жеке абилитациялау және оңалту бағдарламасына сәйкес 6-тармақта психикалық, мінез-құлық бұзылыстары (аурулары) алып тасталсын. Мұндай адамдарға, егер олар әлеуметтік қауіпті әрекеттерге бейім болмаса және психиатр – дәрігердің рұқсатымен санаторий-курорттық ем алуға рұқсат етілсін.

2. Мүгедектігі бар адамдарды протездік - ортопедиялық көмекпен, техникалық көмекші (компенсаторлық) құралдармен, арнайы жүріп-тұру құралдарымен қамтамасыз ету қағидаларына 3-қосымшаға мерзімдерді қысқарту бойынша өзгерістер енгізу мүгедектігі бар адамды оңалту және оңалту бағдарламасымен қоса оларды ауыстыру мерзімі 4-тармақта арнайы қозғалыс құралдары

52.	Серуендеуге арналған кресло-арба	кемінде 2 жылдан кейін емес
53.	Әмбебап кресло-арба	кемінде 3 жылдан кейін емес
54.	Арба-кресло	кемінде 3 жылдан кейін емес

«Қорған-М» ҚБ Қазақстан Республикасының Республикалық маңызы бар қалаларының, облыстары мен аудандарының өңірлік бюджеттеріне мүгедектігі бар адамдарға, сондай-ақ мүгедектігі бар балаларды тәрбиелеп отырған ата-аналарға жағдайды жақсартуға бағытталған өзгерістер енгізу жөніндегі депутаттардың жұмыс тобына ұсынымдар.

1. Психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу қағидаларына сәйкес мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, қосымша білім беру ұйымдарында 2-бөлім. Білім беру ұйымдарында психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу тәртібі 18-тармақ. Мектепке дейінгі ұйымды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу педагогтерінің аптасына нормативтік оқу жүктемесі 24 сағатты, орта білім беру ұйымдары – аптасына 16 сағатты құрайды "педагог мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес осы орталықтардың штаттық кестесіне өзгерістер енгізу және бюджет есебінен қаржыландыруды ұлғайту жолымен қызметкерлер штатын ұлғайту мүмкіндігін қарастыруды сұраймыз.